

'Quickscan natuurtoets Steenwijk-west, Steenwijk'

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van de Flora- en faunawet*

Colofon

Titel: **Quickscan natuurtoets Steenwijk-west, Steenwijk**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van de flora- en faunawet

Projectcode: 10-422

Status: Conceptrapport

Datum: 7 december 2010

Auteur: ██████████

Veldonderzoek: ██████████

Eindredactie: ██████████

Opdrachtgever: Gemeente Steenwijkerland

Contactpersoon: ██████████

.....
EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

██████████ (2010). Quickscan natuurtoets Steenwijk-west Steenwijk; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-422. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen.....	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels	7
3.5	Amfibieën	8
3.6	Dagvlinders	8
3.7	Overige soorten.....	9
4	Geraadpleegde bronnen.....	10

Bijlage

I.....	Wettelijk kader
--------	-----------------

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van gemeente Steenwijkerland (contactpersoon) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de ruimtelijke onderbouwing voor de beoogde ontwikkelingen ten zuiden van de wijk Steenwijk-west. Het betreft de bouw van een multifunctioneel centrum (MFC) en een woonhuis.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet. Het onderzoek is gebaseerd op één veldbezoek verricht in 2010 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen of te verwachten;
- Er is op de oostgrens van het plangebied een vliegroute aanwezig van Rosse vleermuis. De bouw van het MFC en een woonhuis veroorzaken naar verwachting echter geen schade aan deze vliegroute;
- Vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde zoogdieren, waaronder Steenmarter en vleermuizen zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van diverse algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetroffen en te verwachten;
- De aanwezige bomen en struiken vormen broedgebied voor enkele algemeen voorkomende broedvogels. Verder zijn lage aantallen weidevogels als Kievit en Scholekster te verwachten. Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen zijn niet aangetroffen en worden niet verwacht;
- Zeer beperkt is voortplanting en overwintering van enkele laag beschermde amfibieënsoorten te verwachten aan de randen van het plangebied. Er zijn geen reptielen of beschermde ongewervelden en vissen aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen hiervoor ontbreken;
- In het sleedoornstruweel ten westen van het plangebied is voortplanting van de niet beschermde Sleedoornpage (Rode Lijst categorie 'bedreigd') vastgesteld.

Vrijstelling en mitigerende maatregelen

- Bij de beoogde plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor de in voortliggende situatie aanwezige of te verwachten FFW tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli;
- Om schade aan kleine zoogdieren en amfibieën te minimaliseren is het wenselijk - indien de planning van de activiteiten dit toelaat - werkzaamheden in het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september- december (mits vorstvrij);
- Ten aanzien van de bedreigde Sleedoornpage is het wenselijk het sleedoornstruweel ten westen van het plangebied in te passen in eventuele toekomstige plannen en langs de randen van het plangebied en in groenvoorziening bij het MFC Sleedoorn aan te planten en gefaseerd te snoeien/ af te zetten.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van gemeente Steenwijkerland (contactpersoon [REDACTED]) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de ruimtelijke onderbouwing voor de beoogde ontwikkelingen ten zuiden van de wijk Steenwijk-west. Direct ten zuidoosten van het plangebied heeft EcoGroen Advies eerder een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd in het toekomstige plangebied 'De Schans III' (Hoksberg 2010).

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet (FFW) en de thans geldende Natuurbeschermingswet 1998, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het plangebied is globaal gelegen ten zuiden van de wijk Steenwijk-west, tussen de Jan van Riebeeckstraat, Gasthuislaan, Zuidveenseweg en Goorsteeg (figuur 1).

De voorgenomen ontwikkeling bestaat uit de realisatie van een multifunctioneel centrum (MFC) en een woning, gelegen aan de Zuidveenseweg. Het plangebied bestaat momenteel uit grasland met een oppervlakte van ca. 5 ha met enkele droge greppels. Ten noorden van het plangebied ligt een watergang met enkele delen waar permanent water aanwezig is. De watergang zal deels worden vergraven ten behoeve van extra waterberging. Langs de randen van het plangebied zijn bomenrijen en struweel aanwezig. Er worden geen bomen of houtige opstanden verwijderd of bebouwing gesloopt.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rode arcering) weergegeven op een luchtfoto (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op één dagbezoek op 16 november 2010 en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 'Geraadpleegde bronnen'). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te waarborgen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van o.a. de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden - tezamen Natura 2000-gebieden genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten (Ministerie van LNV 2009).

Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebied 'De Wieden' ligt op circa 1,2 kilometer ten zuiden van het plangebied. Voor 'De Wieden' zijn instandhoudingdoelen opgesteld voor negen habitattypen, 11 habitatsoorten 12 broedvogelsoorten en 12 soorten niet-broedvogels (Ministerie van LNV 2009).

Gezien de afstand van het plangebied tot genoemde Natura 2000-gebied en de aard van de beoogde ingrepen, kan gesteld worden dat als gevolg van de plannen geen effecten op de instandhoudingdoelen van het Natura 2000-gebied te verwachten zijn.

Beschermde Natuurmonumenten

Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument 'Antjeskolk' ligt op meer dan 10 kilometer afstand ten westen van het plangebied. Door de grote afstand tot het plangebied en de aard van de ingreep worden geen effecten verwacht op wezenlijk kenmerken en waarden van dit Beschermde Natuurmonument.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en zijn ganzen- en weidevogelgebied aangewezen.

De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals de Omgevingsvisie en het bestemmingsplan.

Ecologische Hoofdstructuur

Volgens de begrenzing van de EHS, zoals weergegeven in de Omgevingsvisie van de Provincie Overijssel (2009), ligt het plangebied op ca. 1,2 kilometer van de Ecologische Hoofdstructuur. De dichtstbijzijnde EHS bestaat hier uit concreet begrensde bestaande natuur en nog te realiseren en gerealiseerde nieuwe natuur in Natura 2000-gebied 'De Wieden'.

Omdat de provincie Overijssel externe werking niet (meer) toetst zijn vervolgstappen in het kader van de Nota Ruimte niet noodzakelijk. Als gevolg van de ligging nabij de bebouwde kom en de barrièrewerking van de tussenliggende infrastructuur kunnen negatieve effecten als gevolg van externe werking overigens ook worden uitgesloten.

Natuur buiten de EHS

Volgens de kaarten in de Omgevingsvisie van de Provincie Overijssel zijn er op een afstand van ca. 250 meter van het plangebied specifieke natuurwaarden buiten de EHS aanwezig in de vorm van ganzengebied.

Vanwege de ligging van het plangebied nabij de bebouwde kom en de barrièrewerking van de tussenliggende infrastructuur en bebouwing van het dorp Zuidveen kan aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van dit ganzengebied worden uitgesloten.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 16 november 2010. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (FFW tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst-)soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen, ongewervelden en weekdieren.

Naast veldonderzoek is gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens van flora en fauna (zie hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen). Tevens zijn onderzoeksgegevens van het naastgelegen gebied 'De Schans' (Hoksberg 2010, Wallink & van der Sluis 2006) geraadpleegd, voor zover zij relevant zijn. Aanvullende gegevens zijn in de onderstaande beschrijving van de soortgroepen betrokken.

3.2 Flora

Tijdens het veldonderzoek zijn binnen het plangebied geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen. De vegetatie bestaat uit plantensoorten van voedselrijke graslanden en vochtige voedselrijke randen met onder andere Engels raaigras, Gewone paardenbloem, Grote brandnetel, Liesgras, Kropaar en Fluitenkruid.

Gezien de bekende verspreidingsgegevens, aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid zijn geen zwaarder beschermde soorten of Rode lijstsoorten te verwachten in het plangebied.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd. Er is geen specifiek vleermuisonderzoek uitgevoerd binnen het plangebied. Wel zijn er in 2009/2010 vier nachtelijke vleermuisbezoeken afgelegd in het naastgelegen gebied 'De Schans', waarbij het oostelijk deel van het plangebied ook is betrokken.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich in donkere ruimten in bomen, huizen, kelders en dergelijke. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten. Bebouwing is niet aanwezig binnen het plangebied waardoor vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kunnen worden uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek zijn bovendien geen potentiële vaste verblijfplaatsen van boombewonende soorten aangetroffen in bomen in of langs de rand van het plangebied. Ook vaste verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kunnen zodoende worden uitgesloten.

Potentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

De randen van het plangebied zijn naar verwachting van beperkt belang als foerageergebied voor enkele vleermuissoorten, maar kunnen deze functie ook in de toekomst blijven vervullen (zie ook Hoksberg 2010). Het grootste deel van het

plangebied heeft een open karakter en is wegens een gebrek aan oriëntatiepunten niet aantrekkelijk als foerageergebied voor vleermuizen. Van schade aan belangrijk foerageergebied van vleermuizen is daarom geen sprake. Gesteld wordt dat de voorgenomen bouw van een multifunctioneel centrum en een woonhuis en de aanleg van een waterberging de geschiktheid als foerageergebied voor vleermuizen niet aantast.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

In 2010 werden langs de Gasthuislaan vijf zuidwaarts vliegende Rosse vleermuizen waargenomen (Hoksberg 2010). Deze soort is echter nauwelijks afhankelijk van geleidende structuren en van een vliegroute van Rosse vleermuizen wordt hier dan ook niet gesproken. De voorgenomen bouw en inrichtingsmaatregelen zullen geen schade aan deze soort toebrengen.

In juni 2010 was er wel sprake van een duidelijke vliegroute van vleermuizen in het naastgelegen gebied 'De Schans'. Binnen korte tijd passeerden 17 Gewone dwergvleermuizen, 14 Laatvliegers en zes niet nader determineerbare *Myotis spec.* vleermuizen in westwaartse richting langs de bomenrij langs de Zuidveenseweg richting het plangebied (Hoksberg 2010). Er wordt vanuit gegaan dat de *Myotis spec.* Meervleermuis betreft. De Meervleermuis is aangewezen als kwalificerende soort onder de Habitatrichtlijn voor Natura 2000-gebied Wieden én Weerribben. Deze vliegroute valt buiten het huidige plangebied. De beoogde plannen, zoals beschreven in hoofdstuk 1, hebben geen effect op deze vliegroute. Voor het plangebied 'De Schans' is in Hoksberg (2010) nader ingegaan op de mogelijke effecten van voorgenomen maatregelen op de vliegroute van Meervleermuis.

Overige juridisch zwaarder beschermde zoogdieren

Gedurende het veldbezoek is speciaal gelet op de mogelijke aanwezigheid van Steenmarter. Deze soort is opgenomen in tabel 2 van de Flora- en faunawet is daarmee middelhoog beschermd. Er zijn geen sporen (uitwerpselen of prooiresten) of zichtwaarnemingen gedaan. Volgens waarneming.nl en *et al.* (1997) komt de Steenmarter voor in en nabij Steenwijk. Zodoende kan een Steenmarter incidenteel foeragerend in het gebied voorkomen. Aangezien de soort zelfs ook in dichtbevolkte stadswijken in hoge dichtheden kan voorkomen, is schade aan onmisbaar foerageergebied niet aan de orde.

Er ontbreken bovendien locaties die als duurzame verblijfplaats voor Steenmarters kunnen dienen, zoals gebouwen of bomen met grote holten, waardoor vaste verblijfplaatsen van Steenmarters kunnen worden uitgesloten. Vaste verblijfplaatsen van andere zwaarder beschermde zoogdieren als Das en Eekhoorn zijn niet aangetroffen in het plangebied en worden op basis van terreinkenmerken ook niet verwacht.

Overige zoogdieren

Op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens, 'expert judgement' en waarnemingen tijdens het veldbezoek is de aanwezigheid van de laag beschermde soorten Bosspitsmuis spec., Rosse woelmuis, Huisspitsmuis, Veldmuis, Bosmuis en Mol aangetoond of te verwachten.

Bij de planrealisatie kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele van deze laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor bovengenoemde laag beschermde kleine zoogdieren geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan deze algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldonderzoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin voor een aantal kwetsbare vogelsoorten is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Er zijn binnen het plangebied geen broedvogels met jaarrond beschermde nesten aanwezig of te verwachten. Bebouwing ontbreekt geheel binnen het plangebied en daarmee ook soorten als Huismus, Steenuil en Kerkuil. In de aanwezige bomen aan de rand van het plangebied zijn ook geen nesten van roofvogels of andere broedvogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen of te verwachten.

Overige broedvogelsoorten

In het plangebied kunnen met name in de groenstructuren algemeen voorkomende soorten worden verwacht als , Pimpelmees, Vink, Boomkruiper, Koolmees, Fitis, Tjiftjaf, Winterkoning, Roodborst, Zwartkop, Heggenmus, Houtduif, Zwarte kraai en Groenling. Behalve deze soorten zijn ook weidevogels in het plangebied te verwachten als Scholekster en Kievit.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen begin maart en eind augustus worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

De aanlegwerkzaamheden hoeven niet perse voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde is dat er geen nieuwe broedgelegenheid ontstaat voor opportunistische soorten als bijvoorbeeld Scholekster en Oeverzwaluw.

Hieronder enkele aanbevelingen om het gebied onaantrekkelijk te maken voor dergelijke broedvogels:

- creëer geen steilwanden waarin Oeverzwaluw kan nestelen;
- plaats verspreid lint/vlaggen in open delen om weidevogels te weren;
- voorkom het ontstaan van ruigten.

Om het gebied na de inrichting aantrekkelijk te maken voor broedvogels van bos en struweel is het aan te bevelen om dichte en gevarieerde bosschages toe te passen in de eventueel te realiseren groenvoorzieningen. Daarnaast kan bij nieuwbouw nestgelegenheid gecreëerd worden in de vorm van speciale nestgelegenheden voor Gierzwaluw en Huismus.

3.5 Amfibieën

In de watergang langs de noordrand van het plangebied is plaatselijk oppervlaktewater aanwezig. Tevens is daar een Bastaardkikker (FFW tabel 1) aangetroffen. Het plangebied heeft een geringe betekenis voor amfibieën. Voortplanting kan, uitgezonderd de schaarse delen met permanent oppervlaktewater, vrijwel worden uitgesloten. De strooisellaag onder bomen en struiken langs de randen fungeert mogelijk als overwinteringsgebied voor kleine aantallen laag beschermde algemeen voorkomende amfibieën als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (FFW tabel 1).

Bij de planrealisatie zouden exemplaren en verblijfplaatsen van algemene amfibieën verloren kunnen gaan. Voor deze soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

Geschikt leefgebied voor strikt beschermde soorten als Kamsalamander en Poelkikker (FFW tabel 3, Habitatrichtlijn Bijlage IV) ontbreekt binnen het plangebied. Poelkikker en Kamsalamander planten zich met name voort in kleine, vegetatierijke en voedselarme wateren (■■■■■. & ■■■■■ 1992). Soortgelijke waterpartijen ontbreken in en in de directe omgeving van het plangebied.

3.6 Dagvlinders

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten waargenomen. Wel zijn er van de Sleedoornpage (Rode Lijst categorie 'bedreigd') ten westen van het plangebied eitjes op Sleedoorn aangetroffen (zie figuur 2, volgende bladzijde). Sleedoornpage is overigens van meerdere plekken bekend in de omgeving van Steenwijk (www.knnv.nl/noordwesthoek, Hoksberg 2010). De omgeving van Steenwijk vormt zelfs één van de belangrijkste bekende kernpopulaties in Noord-Nederland. Naar verwachting vormen de sleedoornstruwelen in de omgeving van het plangebied belangrijk leefgebied voor deze soort.

Formeel is het in deze situatie niet noodzakelijk om rekening te houden met Sleedoornpage als Rode Lijst soort, maar vanuit het oogpunt van zorgvuldig handelen wordt wel geadviseerd het sleedoornstruweel net buiten het plangebied bij eventuele toekomstige plannen zo veel mogelijk in te passen. Tevens wordt geadviseerd nieuw sleedoornstruweel aan te planten langs de randen van het plangebied en in de groenvoorziening bij het nieuw te bouwen multifunctioneel centrum en deze struiken eens in de vijf jaar gefaseerd te verjongen door middel van snoei of geheel afzetten. Daardoor kunnen leefomstandigheden voor Sleedoornpage verbeterd worden.

Figuur 2: Vindplaatsen van eijs van Sleedoornpage (groene lijn) in sleedoornstruweel ten westen van het plangebied (rode beïjning). Inzet: eijs van Sleedoornpage (Bron kaartondergrond: Google Earth; foto eijs Sleedoornpage: M. Waijink).

3.7 Overige soorten

In het plangebied zijn geen reptielen, beschermde vissoorten en beschermde ongewervelden aangetroffen. Vanwege het ontbreken van geschikte biotopen is het voorkomen van beschermde soorten in de bovenstaande soortgroepen uitgesloten.

4 Geraadpleegde bronnen

_____ en _____ (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.

_____, _____, _____ & _____ (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.

_____ & _____ (Redactie) (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet

Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

_____ & _____ (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.

_____ (2010). Flora- en faunaonderzoek De Schans III, Steenwijk. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-312 EcoGroen Advies, Zwolle.

_____, _____ & _____ (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)

_____ & _____ (2001). Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.

Natuurloket (www.natuurloket.nl).

Provincie Overijssel (2010). Kaartmachine behorend bij 'Omgevingsvisie Overijssel'. <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html>

RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

Wallink, M & _____ (2006). Aanvullend ecologisch onderzoek De Schans Steenwijk; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-075. EcoGroen Advies, Zwolle.

BIJLAGE

BIJLAGE I - WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

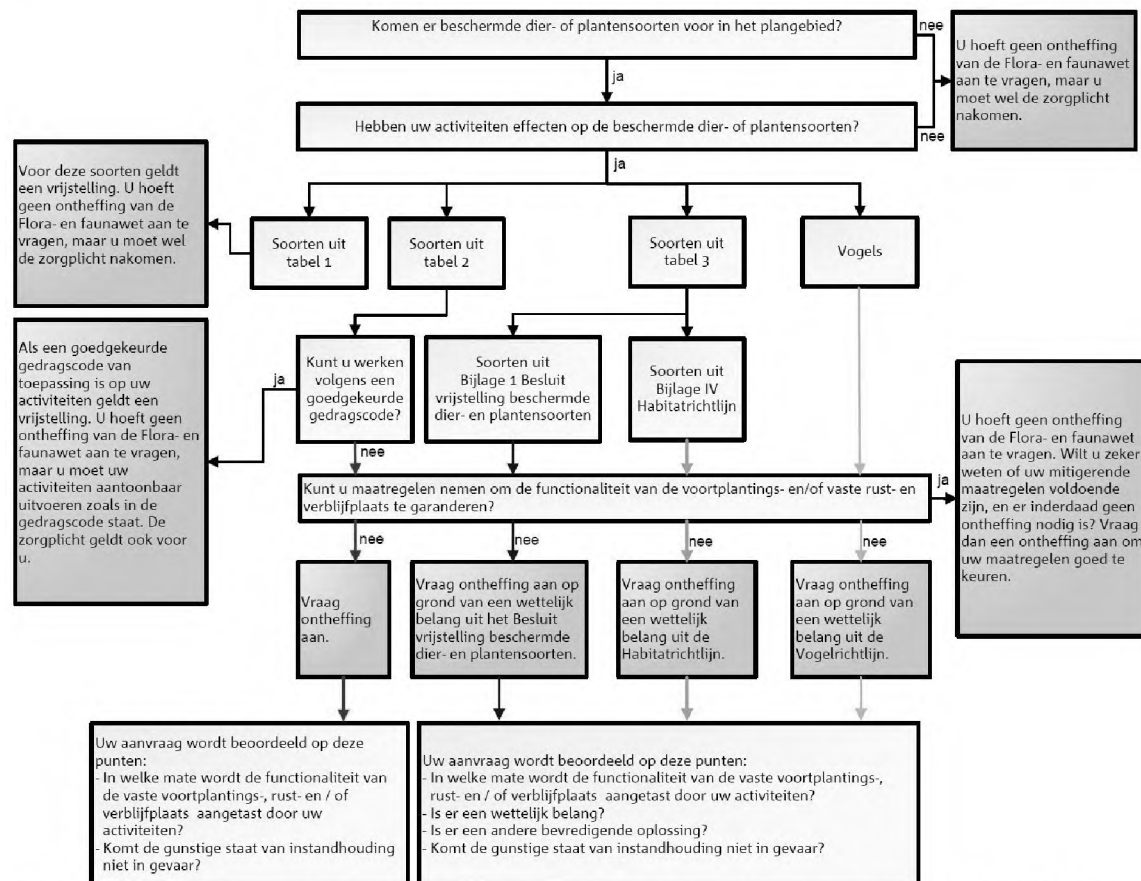
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.